

МОНИТОРИНГ **извештај** ЗА РАБОТАТА НА СУДСКИОТ СОВЕТ НА РСМ

Извештај број 6

(период на известување: 15 декември 2019
година – 15 март 2020)

Скопје, 2020

АКЦИЈА ЗА ПОГОЛЕМА
транспарентност,
отчетност и ефективност

на **СУДСКИОТ
СОВЕТ НА РМ**

Институт за човекови права

Проект:

Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РСМ

Имплементатор:

Институт за човекови права

Оваа публикација е подготвена во рамки на проектот „Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РСМ“, финансиран од Владата на Обединето Кралство, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската Влада.

Мониторинг-извештај за работата на Судскиот совет на РСМ

Вовед

Мониторинг - извештајот за работата на Судскиот совет, за периодот од 15 декември 2019, до 15 март 2020 година, е изработен во рамки на проектот „Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет“¹, и негова интенција е мерење на транспарентноста, отчетноста и ефективноста на Судскиот совет.

Институтот за човекови права има за цел полесно и посеопфатно да ги оцени транспарентноста, отчетноста и ефективноста во работењето на Судскиот совет преку присуство на јавни седници, следење на веб-страницата на Судскиот совет и слободен пристап до информации од јавен карактер.

Овој мониторинг извештај содржи информации :

За потребите на мониторингот беа користени следниве извори на информации: присуство на сите отворени седници на Судскиот совет, одговори на доставени барања за слободен пристап до информации од јавен карактер, веб-страницата на Судскиот совет на РМ, објави на медиуми итн.

ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО РАБОТЕЊЕТО НА СУДСКИОТ СОВЕТ

Содржина на веб страната

Биографии на членовите на ССРМ	✓
Достапност на информации за одржани седници	✓
Објава на огласи за избор на судии, претседатели на судови и членови на Судскиот совет од редот на судиите	✓
Објава на имиња на кандидати за членови на Судскиот совет од редот на судиите	✓
Објава на биографии на кандидати за избор на член на Судски совет	✗
Реакции и соопштенија за јавност кои се однесуваат на обезбедување независноста на судството	✓
Тримесечни и годишни извештаи за работа на судовите	✓
Релевантна статистика за судството	✗
Анализи	✗
Одлуки по повторени постапки за одговорност на судија (по пресуди од ЕСЧП)	✗

1 <http://www.ihr.org.mk/project.php?pid=357>

Анализа на содржината на објавите на Судскиот совет и изјави за медиуми:

- Судскиот совет, во периодот на известувањето, значително ја зголемил својата активност со редовно објавување реакции и соопштенија до јавноста во врска со актуелни случувања кои влијаат на независноста на судството.² За разлика од претходно, Судскиот совет упатува реакции до јавноста, не само за работи кои се директно поврзани со нивната секојдневна ангажираност, туку реагира и на објави во медиуми, искази на обвинители, адвокати со кои се напаѓа работата и независноста на судството, а во насока на заштита на судството и на потенцирање на независното работење. За да може поважните информации да стигнат до пошироката јавност, препорака е, Судскиот совет своите реакции/соопштенија, да ги испраќа и директно до новинарите, а со цел доближување до граѓаните и до пошироката јавност.
- Соопштенијата за одржување седница редовно и навремено се објавувале на веб страницата на Советот. Соопштенијата кои се објавувале по секоја седница за донесените одлуки на седниците се навремени и содржат подетални информации од претходно.

Отчетност во работата на Судскиот совет на РСМ

Извештајот за 2019 година Судскиот совет треба да го донесе и да го усвои најдоцна до 30 април 2020 година, откако ќе бидат изработени и усвоени поединечните годишни извештаи на судовите. Истиот ќе го достави до Собранието на разгледување и усвојување.

Судскиот совет го усвои и објави Акцискиот план за 2020 година.³ Истиот ги содржи истите активности предвидени во Акцискиот план од претходната година. Во Годишниот извештај за работата за 2019 година, Судскиот совет треба да го образложи сработеното, предвидено според Акцискиот план за работа за истата година.

Годишниот извештај за работата на Судскиот совет на РСМ, за 2018 година, кој навремено беше доставен до Собранието на разгледување и усвојување, до завршување на овој извештаен период, нема информации дека е усвоен. Усвојувањето на извештајот од Собранието е особено важно, бидејќи, според Законот за Судски совет, по неговото усвојување за својата работа, Судскиот совет го доставува извештајот до сите судови. Доколку Собранието не го усвои извештајот, тоа ќе биде основ за поведување расправа пред органите што ги избрале членовите на Судскиот совет (судиите и Собранието) за оценка на нивната работа.⁴

ЕФЕКТИВНОСТ НА СУДСКИОТ СОВЕТ

Избор на член на Судскиот совет од редот на судиите

За кандидати за член на Судскиот совет од редот на судиите, припадници на заедниците, беа пријавени Артан Лимани (судија на Граѓански суд Скопје) и Ханиф Зендели (судија на Апелационен суд Гостивар). По утврдување на кандидатската листа, Судскиот совет ги објави кандидатите за член на Судскиот совет, со посебно соопштение.

Неколку дена пред одржување на изборите, кандидатот Артан Лимани ја повлече својата кандидатура. Согласно со новите законски одредби, спроведувањето на изборите е во надлежност на Комисијата за спроведување избори на членови на Судскиот совет од редот на судиите (Комисија за избор). Во

2 <http://www.sud.mk/wps/portal/ssrm>

3 Програма за работа (Акциски план) за 2020 година.

4 Член 100, став 7 и 8, Закон за Судски совет, Службен весник на РСМ бр.102/2019.

важечките законски одредби нема точно определено како треба да се постапува кога кандидат ја повлекува својата кандидатура по утврдување на кандидатската листа, па, согласно со останатите одредби, со кои е регулиран процесот на избор на член во ССРСМ, Комисијата за избор повлекувањето на кандидатот не го прифатила, бидејќи кандидатската листа веќе била усвоена. Затоа и Судскиот совет не објави дека еден од кандидатите ја повлекол кандидатурата и процесот на избор се одвиваше со гласање за двајцата кандидати на 22 јануари 2020 год.

Претседателот на Судски совет изјави дека во таа фаза кандидатот не можел да ја повлече кандидатурата, дека единствено можел да даде оставка, доколку тој биде избран за член, со што целата постапка би се повторила. Сепак, за повлекувањето на кандидатурата знаеле дел од судиите, а тоа можело да влијае на нивната одлука за тоа за кој кандидат ќе го дадат својот глас.

Врз основа на сумирањето и утврдувањето на резултатот од гласањето за избор на член на Судски совет на Република Северна Македонија од редот на судиите, припадници на заедницата која е повеќе од 20% од населението во Република Северна Македонија, одржани на ден 22.1.2020 година, од вкупно запишани 494 судии во Судскиот изборен именик, гласале 466 судии. Неважечки биле 37 ливчиња, а неупотребени 28 гласачки ливчиња.

Кандидатите ги добиле следните гласови:

1. Артан Лимани – 190 гласа
2. Ханиф Зендели – 239 гласа

Од утврдените конечни резултати, за член на Судскиот совет од редот на судиите припадници на заедницата која е повеќе од 20% од населението во Република Северна Македонија, избран е Ханиф Зендели, судија на Апелациониот суд во Гостивар.

Според новиот Закон за Судски совет, Комисијата за избор ги сумира резултатите од изборните места и го утврдува изборниот резултат во изборните единици најдоцна во рок од 48 часа од моментот на затворање на изборите и е должна, преку веб страницата на Советот, да обезбеди јавноста директно да го следи сумирањето на изборниот резултат, а во случај да не може да се обезбеди директен пренос од технички причини, должна е да обезбеди снимање на истиот и најдоцна следниот ден да ја постави снимката на својата веб страница.⁵ Овој директен пренос не се пренесувал и снимка од процесот не е достапна на веб страницата на Советот, поради немање технички и човечки ресурси истата да се реализира.

Избор на судии и претседатели на судови

Избор на судии во основните судови

Судија на Основен суд првенствено се избира од кандидатите од Академијата за судии и јавни обвинители. Единствено, доколку нема пријавено кандидати од Академијата, Советот може да избере и судија од друг основен суд кој се пријавил на огласот.⁵

Во овој период се изврши избор на 13 (тринаесет) судии во основните судови во РСМ, кандидати на Академијата за судии и јавни обвинители од последната генерација и тоа:

- за судија на Основен суд Битола избран е Драган Јаковлевски, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен суд Куманово избрана е Александра Наковска, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен суд Куманово избрана е Арбенита Исмени Сакипи, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен кривичен суд Скопје избрана е Ана Велковска, кандидат од Академија за судии и

⁵ Чл.47, Закон за Судски совет, Службен весник на РСМ бр.102/2019.

јавни обвинители.

- за судија на Основен кривичен суд Скопје избрана е Тамара Витларова Смилевска, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен кривичен суд Скопје избрана е Имране Селмани, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен граѓански суд Скопје избрана е Сузана Димитриев, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен граѓански суд Скопје избрана е Љупка Крчинска Стефкова, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен граѓански суд Скопје избрана е Тамара Ѓорѓиевска, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен суд Тетово избран е Ељведин Ферати, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен суд Штип избрана е Марина Здравкова, кандидат од Академија за судии и јавни обвинители.
- за судија на Основен суд Охрид избрана е Александра Поп Стефанија, судија од Основен суд Неготино.
- за судија на Основен суд Свети Николе избрана е Лилјана Додевска, судија од Основен суд Радовиш.

На огласот за основните судови Берово, Винаца, Гостивар, Делчево, Кичево и Крушево нема пријавено кандидати од Академијата за судии и јавни обвинители, ниту судии од другите основни судови.

При изборот на горенаведените судии, покрај законските критериуми, за прв пат се примени и Правилникот за начинот на рангирање на кандидатите за судии од Академијата за судии и јавни обвинители, во кој е разработен начинот на рангирање на кандидатите од листата на кандидати, доставена од Академијата за судии и јавни обвинители што се пријавиле за избор за судија на основен суд.

Во одлуките за избор е достапна ранг-листата на кандидати, со број на бодови добиени од Академијата за судии и јавни обвинители и број на поени добиени од интервјуто спроведено од Судскиот совет. Сепак, бодовите од интервјуата не се специфицирани и не е достапен посебен записник од самите интервјуа. Образложението за избраниот кандидат не содржи податоци за самото интервју, туку се повикува само на претходното искуство на кандидатот, иако во случајов интервјуто игра клучна улога во рангирањето на кандидатите.

Избор на судии во повисок суд

Избор на судии во Врховен суд

На 332 седница на ССРСМ од 10.2.2020, беа избрани и судии во Врховниот суд на РСМ. Пред с се избраа судии во Врховниот суд на РСМ, по два огласа, од кои едниот од септември, а другиот оглас од ноември 2019 година. Согласно со двата огласа, требаше да се изберат вкупно 6 судии, од кои 2 во кривичната област и 4 судии во граѓанската област. Изборот на овие судии се изврши согласно со законските новините донесени во мај 2019 година и Правилникот за начинот на рангирање на кандидатите за избор на судија во повисок суд, па за судии во ВРСМ се избраа:

- Мирјана Лазарова Трајковска, за кривична област, поранешен судија во Европскиот суд за човекови права во Стразбур.
- Сафет Кадрии, за кривична област, судија на Апелацискиот суд Скопје.
- Наке Георгиев, за граѓанска област, актуелен претседател на Апелацискиот суд Штип.

- Лидија Мартинова, за граѓанска област, судија на Апелацискиот суд Скопје,

Останатите две места не се пополнија, бидејќи кандидатите од ранг-листата (вкупно 8) не го добија потребното мнозинство гласови од членовите на Судскиот совет на РСМ, без при тоа да се даде образложение зошто овие кандидати не се соодветни да бидат судии на ВСПСМ, а постои неопходна потреба од пополнување на упразнетите судиски места во овој суд, особено имајќи ги предвид покренатите постапки за одговорност на судии токму од овој суд.

Избор на судии во Апелацискиот суд Скопје

За Судскиот совет на Република Северна Македонија беше потребно подолго од една година да избере шест судии на Апелацискиот суд Скопје. Конечно, на 10.2.2020 година, согласно со старите критериуми за избор според законот кој важел во време на објавување на огласот за избор, се избраа 3 судии од кривична област, 2 судии од граѓанска област и 1 судија во стопанска област. Иако повеќе пати огласот беше на дневен ред, изборот на кандидатите беше одложуван.

Вкупниот број кандидати пријавени за овој оглас изнесува 95 и тоа:

- 28 кандидати за кривична област;
- 40 кандидати за граѓанска област;
- 27 кандидати за стопанска област.

Изборот на кандидатите беше согласно со критериумите утврдени во старите закони за судовите и Судскиот совет. За секоја област беа изготвени 2 ранг листи и тоа една мнозинска ранг листа и една малцинска.

Избраните судии во Апелацискиот суд Скопје се:

Судии од кривична област:

- Лидија Зимбовска - Основен кривичен суд Скопје
- Ѓоко Ристов - Основен кривичен суд Скопје
- Јусуф Ајрулахи – Основен кривичен суд Скопје

Судии од граѓанска област:

- Виолета Поповска - Основен граѓански суд Скопје
- Аритон Ала - Основен граѓански суд Скопје

Судии од стопанска област:

- Петранка Ташева - Основен суд Струмица

Ваквиот избор на кандидати беше подложен на медиумска покриеност и дилеми во поглед на оправаноста на изборот, од причина што избраните кандидати не беа прворангирани на листата. Кандидатите не беа ни последно рангирани, но сепак недостасуваше образложение со кое ќе се убеди јавноста дека биле избрани најсоодветните кандидати за тоа судиско место.

Избор на претседатели на судови

За претседател на суд се избира судија кој од ранг-листата на кандидати ќе добие најголем број гласови од членовите на Судскиот совет (најмалку осум членови на Советот со право на глас). Секој член на Советот, со право на глас, е должен усно, на седница на Советот, да ја образложи својата одлука за избор на претседател на суд.

Одлуките за избор се објавени на веб страната.

Кандидатот за претседател на суд, кон пријавата и другите документи, приложува програма за работа во текот на мандатот, која задолжително содржи мерливи параметри и временски рамки за реализација на програмските цели, по календарски години.

Се избраа претседатели на судовите во Струга и Кавадарци

- За Претседател на судот во Струга е избран **Ифет Бајрамоски**
- За Претседател на судот во Кавадарци е избран **Лазар Нанев**

Донесени се одлуки за определување ВД-претседатели и тоа:

- Одлука за определување вршител на должност – претседател на Апелациски суд Битола за Љиљана Чочковска, судија на Апелациски суд Битола;

- Одлука за определување на вршител на должност – претседател на Основен суд Кочани за Зоран Глигоров, судија на Основен суд Кочани;

и - Одлука за определување вршител на должност – претседател на Основен суд Охрид, за Вулнет Винца, судија на Основен суд Охрид.

Разрешување на судии и претседатели на судови

Во овој период е донесена одлука со која еден судија е разрешен поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција и е времено оддалечен од вршење на функцијата.

Донесени се неколку одлуки по извештаите на комисиите за утврдување на одговорност на судија/ претседател на суд, со кои дел од постапките се запираат, а за одредени извештаи е побарано дополнување.

На седница на Судскиот совет, одржана на 17.2.2020 година, поради закажаните предвремени парламентарни избори во април, донесен е колективен став на членовите на Советот сите постапки кои се однесуваат на утврдување на одговорност на судиите/претседатели на суд, да се стават во мирување.

Одлуките за разрешување судија и претседател на суд кои се донесени претходно, не се објавени, со образложение дека роковите за жалба не се поминати.

Всушност, за дел од одлуките роковите за жалба беа одамна поминати, само Врховниот суд немаше се' уште постапувано по нив. Врховниот суд, на седница одржана дури во март, ја потврди одлуката на Судскиот совет за разрешувањето на претседателот на Врховниот суд на РСМ.

Квартални извештаи за работата на судовите

Во март се разгледани и усвоени извештаите за работата на судовите во Република Северна Македонија за IV тромесечие за 2019 година и тоа за: Врховен суд на Република Северна Македонија, Виш управен суд, Управен суд, апелациско подрачје Скопје, апелациско подрачје Битола, апелациско подрачје Гостивар и апелациско подрачје Штип.

Соопштенијата од седниците на кои се дискутирало за кварталните извештаи, не се детални, односно не се известува кој суд е ажурен или неажурен. Информацијата е со информативна форма, односно дека на седницата се разгледани и усвоени извештаите од судовите.

Извештаите се објавуваат во делот „извештаи“ без наративно објаснување за состојбата во судовите. Извештаите се само табели со број на примени, решени и нерешени предмети и слично.

Претставки до Судскиот совет

Судскиот совет редовно расправа по претставките и поплаките од граѓаните и правните лица за работата на судиите и претседателите на судовите. Сепак, најголемиот број од нив се одбиени како неосновани, бидејќи, според Судскиот совет, подносителите во нив навеле жалбени наводи кои се дел од судските постапки.

Голем дел од претставките се одбиваат како неосновани, доколку судската постапка е во тек. Во случаите пак кога членовите на Судскиот совет ќе одлучат да приберат дополнителни податоци и да испитаат дополнителни факти за постапувањето на судија или на претседател на суд врз основа на некоја претставка, тие одлучуваат таа претставка да се разгледува на некоја од наредните седници, но сепак, не секогаш се образложува континуитетот на овие постапки, ниту пак кои дополнителни факти се утврдени за да се донесе соодветна одлука од Судскиот совет. При разгледување постапки кои се во жалбена постапка, или за кои веќе се произнел повисок суд, Судскиот совет одлучува дека се неосновани, бидејќи Судскиот совет нема право да одлучува по жалбени наводи. Сепак, во овие случаи Судскиот совет не ги цени ниту наводите и доказите за кои не одлучувал повисокиот суд, а кои се наведени во претставката и кои се однесуваат на независноста и непристрасноста на работата на судијата. Судскиот совет може да покрене и постапка за одговорност на судијата, доколку оцени несовесно вршење на функцијата. Додека пак, за да се утврди несовесно вршење на функцијата, неопходно е да се ценат сите аспекти на постапката и да се има предвид самата пресуда.

Со новите законски измени постои можност за поведување постапка за одговорност на судија или претседател на суд, која може да биде поднесена и од граѓаните, па поради тоа се' поголем е бројот на поднесени барања директно за покренување постапки за одговорност на судија или претседател на суд. Така, во споредба со 2018 година, кога биле поднесени барања за утврдување одговорност против 10 судии, во 2019 година се поднесени барања за утврдување одговорност против 131 судија или претседател на суд.

Подеталното разгледување на претставките и одговорот што Судскиот совет им го дава на странките за основаноста и неоснованоста на претставката е многу важно за враќањето на довербата на граѓаните во овој орган.

Донесени подзаконски акти

Судскиот совет, иако по надминување на рокот, ги донесе подзаконските акти согласно со новиот Закон за Судски совет.

Деловникот за работа на Судскиот совет на РСМ, по одредени корекции и забелешки дадени на седницата на која се расправаше, едногласно беше донесен.

Правилникот за начинот на рангирање на кандидатите за судии од Академијата за судии и јавни обвинители и Правилник за начинот на рангирање на кандидатите за избор на судија во повисок суд, едногласно беа донесени. Но, пред истиот да биде донесен, се дебатираше околу начинот на известување на кандидатите во однос на тоа како ќе се применува истиот и дали ќе важи за веќе започнатите постапки, со цел сите кандидати да бидат третирани подеднакво.

Методологијата за сложеност на предмети се' уште не е донесена и истата, според информациите добиени од Судскиот совет, е во фаза на изработка.

Институтот за човекови права изготви мобилна апликација за следење на работата на Судскиот совет. Апликацијата може да ја преземете БЕСПЛАТНО на Google Play Store и на Apple Store под името „Институции под лупа“. Тука ќе ги најдете сите тековни информации и квартални извештаи изработени во рамките на проектот „Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РМ“.

